

Pagina 2

■ **ACTUALITATEA PENTRU TINERET**

- Întilniri cu cititorii
- Vă recomandăm
- Lecturi fundamentale

- Ce și cit învățăm din viața unei personalități
- Elvira Godeanu: „Teatrul a fost viața mea întreagă”

Pagina 3

Pagina 5

- **Cronica literară de Al. Piru**
- Poezia ca jurnal
- **O privire către cei care vin**
- Adrian Enescu

■ **CENACLUL LITERAR-ARTISTIC CONFLUENȚE**

- La Iași — Ședința a șaptea
- Proză de Oana Lazăr (studentă)
 - Poezii de Manuela Horopciuc (studentă) și Corina Berdan (elevă)

Paginile 6-7

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia
SUPLEMENT LITERAR-ARTISTIC
tineretului

Anul VIII

Nr. 19 (346)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

14 mai

1988

Responsabilitate și dăruire revoluționară

Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu „Cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale” — magistrală contribuție la imbogățirea tezaurului teoriei și practicii revoluționare, la cunoașterea și soluționarea problemelor fundamentale ale activității politice și economico-sociale din patria noastră și ale lumii contemporane — suscită în continuare cel mai viu interes în rândurile tuturor comunistilor, ale tinerei generații a patriei, ale întregului popor, care văd în acest document de o excepțională însemnătate un amplu și mobilizator program de muncă, de activitate neîntreruptă, așezată consecvent sub semnul responsabilității și dăruirii, al pasiunii și cutezanței, pentru înfăptuirea neabătută a mărețelor obiective stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului, pentru ridicarea patriei socialiste pe noi trepte de civilizație, progres și bunăstare.

Clarviziunea politică, profunda cunoaștere a realităților sociale, politice și economice specifice societății noastre și lumii contemporane, spiritul novator, revoluționar în care sînt abordate acestea constituie principalele caracteristici și linii de forță ale Expunerii, fapt ce îi conferă statutul unei analize atotcuprinzătoare a stadiului de dezvoltare a țării noastre în această etapă, precum și a complexelor probleme cu care se confruntă statele și popoarele lumii. Totodată, magistralul document cuprinde orientări și indicații de inestimabilă valoare teoretică și practică referitoare la modul în care trebuie să se desfășoare întreaga activitate economică, socială, politico-ideologică și educativă în perspectiva înfăptuirii neabătute a programelor de dezvoltare multilaterală a patriei, pentru ridicarea permanentă a nivelului conștiinței socialiste a maselor și făurirea omului nou.

În această ordine de idei, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a subliniat în mod deosebit necesitatea

„SUPLEMENTUL LITERAR-ARTISTIC”

(Continuare în pag. a 11-a)

150 de ani de la nașterea marelui pictor român Nicolae Grigorescu. Opera lui — o proiecție în etern a spiritualității românești. (În imagine „Țărâncă torcînd”)

Fulgurări

Nașterea zilei

Dimineața sapă la rădăcina lacrimilor — nu mai mult decît tine viața primei secunde a zilei în palma fragedă a luminii.

Se naște ziua, cu broboane de sudoare pe frunte, întrebătoare :

Ce vrea să afle săpînd, încordîndu-se ?

De sub stratul subțire de timp, de aer, dat la o parte, pîlpîind, cîteva semne indescifrabile,

Ce alfabet necunoscut vorbește în numele adevărului ?

FLORIN COSTINESCU

...Iară lăcuitorii au zis atunci că moșia dintru început au fost a strămoșilor lor cu veche stăpînire și din întâmplările vremurilor mulți au trecut pe aici fără să-i poată clinti den pămîntul acesta — va fi scriînd pe sineturi și zapisuri domnești ori pe cărți de hotărnicie și anafore despre satul din care vin în lume, Urluieni, scoborit în josul ținutului Argeș, pe valea cea dulce a riului Cotmeana.

Tot așa va fi scriînd și în hrisoavele altor și altor vetre românești, oriunde sînt ele așezate, din veac, pe pămîntul acesta.

Iară pămîntul fost-a întors cu plugul de lemn, tot din începutul de veac, mai apoi cu plugul fără cormană, care nu aruncă brazdele, și gătit să fie numai bun de semănat. Ca la timpul de-acum, în primăvară, cînd înflorea

ogorul, teșea și omul la cîmp cu-o pinză albă, curată, prinsă-n briu și căptușită cu boabe. Făcea o jumătate de pas și scăpa cinci boabe pe lingă parul de pus porumb ;

Perpetua semănare de cuvinte

mai făcea o jumătate de pas și lăsa din mîna alte cinci boabe ; și încă o jumătate de pas și alte boabe. Tot așa mereu, cu gesturi împămîntenite dintotdeauna în el, mișcîndu-se ca într-un dans de început de lume. Iară în urma lui, semințele se culcau sub brazdă, cumînți,

unele lingă altele, gata să iasă primenite la lumină, să înfrățească și să rodească. Și de se potrivea vrulul să aibă drum pe-acolo, îl auzea : „Spor să fie și sănă-

tate ! iară la toamnă bucate !”.

Ca la vremea asta, de blîndă primăvară, cînd înfloresc bulgărele de pămînt, mă gîndesc deseori la bunii și bătrînii mei, la cei aplecați pe coarneză plugului, și, deopotrivă, la cei dăruși să se aplece, în veacuri demult

petrecute, asupra bucoavnelor. Viețuind în pace — cum i-a stat în fire acestui neam — și unii, și alții, gata ori cînd însă, la nevoie, să-și apere țărîna și graiul, așa cum au făcut-o de atîtea ori în vrăjmășia timpurilor.

Mă gîndesc deseori la adevărurile vii ale neamului meu luminos și la așezarea cuvintelor limbii mele, ca într-o perpetuă semănare, în brazda curată a paginii. Gata să înfrățească și să rodească în chipuri noi întru înălțarea Patriei române.

Iară eu știu că am de spus, din adîncul ființei, că Limba Română a fost a strămoșilor noștri cu veche stăpînire, și din întâmplările vremurilor muți au trecut pe-aici fără să-i poată clinti cuvintele din inima neamului acestuia.

AUREL MARIA BAROS

Pagina 9

■ **SCRIITORI ROMĂNI CONTEMPORANI**

- Geo Bogza, un mare poet al destinului

- Responsabilitatea față de Eminescu
- „Ce este eminescianismul ?”

- Ce mai scriu revistele ?

Pagina 10

Pagina 11

- Serialul nostru — Borges despre Borges
- Popasuri — Ceasul Kremlinului
- Tabela de marcaj

CARTEA DE POEZIE

„Altă zi cu ademenitoare oglinzi“*)

Deprins cu un anumit limbaj poetic, cu vădite afinități în poezia poetilor anilor '70, Ion Beldeanu încearcă în ultima carte — *Leția de melancolie*, Ed. Dacia, 1987 — o revigorare a limbajului poetic propriu. Căci, privind retrospectiv, cărțile lui Ion Beldeanu divulgă o elară ascensiune și perfecționare a instrumentelor, aducând tehnica frazării poetice până la punctul forte care atrage subit atenția lectorului. Această carte ni-l arată pe poet într-o dorință expresă de *intrare în joc*, combinând într-un mod original formule poetice mai vechi cu sintagme mai noi, ținând de lipsa metaforei din text în favoarea metonimiei, strecurată cu circumspecție, poetul fiind refractar la ceea ce înseamnă metafoezie. Poetul încă este increzător în formule metaforice bătătorite ca: „paginile acestei dimineți“, „trena melancoliei“, „coama unui măr“, „săbia de ciocolată“, „lacrimă a cuvintului“, și am putea enumera multe sintagme de felul acesta care prind bine textului numai atunci când metafora deschide o anumită interioritate spre conotaarea unor noi sensuri, unor stări poetice în lant. Poetul însă este foarte atent și și roglează cu atenție tirul lingvistic într-un cimp sintactic fără contorsiuni. Claritatea cimpului liric creat de poet dă șanse cititorului să descopere eflorescențe poetice remarcabile, ținând de inovativitate. Discreția cu care poetul strecoară aceste noi tehnici, să le zicem textualiste, deși nu chiar ating gradul de textualizare cerut, dă impresia unei timidități pe care poetul și-o maschează de multe ori prin ironie, sarcasm sau apoftegme de genul: „Mărturisesc: sint indiosat / De aparenta revenire a velocipedului / Din spatele oglinzii — ochiul / Captivul utopiei / O teamă la îndemina poetului de luni / Cind fostele iubiri nimeresc / în azilul numit Agaton.“ (În toate există o măsură). Chiar și titlul după cum vedeți este o apoftegmă.

Curat, scuturându-se din texte aluviunale, aducându-și poeziile până la acuratețea cuvintului bine ales (în carte sint împrăștiate șase poezii cu titlul *Cuvintele*, ținând într-un fel firul roșu al cărții, care nu este *melancolia* cum lasă să se înțeleagă titlul pe care poetul și l-a ales ca motiv de perfecțiune), Ion Beldeanu stăruie cu încăpăținare în formula care l-a consacrat, aducându-l, după cum am mai spus, plusuri de valoare, îngreunând încărcătura ideatică și lirică a textelor sale. Este încă ocupat de spații ireale, onirice (Eldora (?) — poate o derivare de la Eldorado?) în conexiune cu spații terestre ca „marginii de cimpie“, apelând la vocabule ce tin de vizualul imediat, fără alonja prea mare în cimpul imaginației. Apare, însă ca speculație post-modernistă, *existența poemului*, personalizarea lui, așezarea lui în text ca vocabulă și apoi ca *ființă* — idee aristoteliană („Poezia, corp viu“), ceea ce ne argumentează nouă părerea de mai sus. Printre altele frumoase realizări distihul „Coboară întrebările căutându-mă / iscoade trimise de fratele Miskin“ (s.p.) ar putea să-l acuze pe poet de o anume fraternitate involuntară, cu diagnosticare defavorabilă. Însă Ion Beldeanu știe că speranță poate avea în fața hirtiei: „O născă aruncată și încă / O alta spre a te descoperi / în fața hirtiei / ca-ntr-un pustiu înfricoșat / Peste care nu adie nici o frîntură de speranță“ (*Așteptind cuvintul*).

Leția de melancolie este cartea care-l așază pe Ion Beldeanu în atenția criticilor, mai mult decît celelalte cărți, anunțind o evoluție interesantă în spațiul poeziei noastre.

GELLU DORIAN

*) Ion Beldeanu, *Leția de melancolie*, Ed. Dacia, 1987.

CARTEA DE PROZĂ

„Aștept provincia“

Copilăria este o stare, mai mult decît un teritoriu temporal, limitat biologic, ale cărei prelungiri în maturitate conferă un plus de sensibilitate și candoare în perceperea lumii, a vieții, construind o structură umană specială.

Universul copilăriei (și copilăresc) a fost re-construit, de-a lungul timpului, de nenumărați scriitori, din diferite perspective. Proza Smarandei Cosmin (în deschiderea volumului este citat semnificativ un dialog din ampla povestire „Harta de iarbă“ a lui Truman Capote), cu destule semne autobiografice, se înscrie nu atît în descendența marelui povestitor Ion Creangă, cît mai ales (păstrînd proporțiile) în sensul interogației blagiene: „De ce m-ai trimis în lumină, mamă?“ (a se vedea un exemplu — „Scenariu pentru garsonieră“, p. 212).

„Aștept provincia“ — numele nu numai al cărții, dar și al primei părți a volumului — este dedicată majoritar copilăriei, dar cuvintul trebuie investit aici cu cele mai profunde și nostalgice semnificații. Revelatoare ar fi rîndurile următoare din povestirea „După fulgi“: „Vreau să spun că inocența continuă să mă obsedeze. Poate de asta nici nu mi-am pierdut-o, o păstrez intactă sub stîlnul maturității“. Copilăria este teritoriul privilegiat în care toate evenimentele sînt serioase, de o seriozitate dusă pînă la ludic, s-ar putea spune („Stop-cadru pe bicicletă“, „Rezumatul clipei“). Spațiu securizant, copilăria este tărîmul integrității ale cărei atribute sînt candorea și puritatea morală, a cărei trăsătură esențială este posibilitatea comunicării. Odată părăsită această crisalidă, inocența se acoperă cu „slînul maturității“.

Ceea ce caracterizează proza Smarandei Cosmin este și puterea transpunerii în real, dinamismul interior al cuvintului, care se încercă de virtuti revelatoare, cu atît mai mult cu cît autoarea menține o atitudine implicată în scriere. În buna tradiție caragialiană se înscriu cîteva schițe și povestiri — valoroase în primul rînd prin puterea de sugestie a monologului/dialogului, speculînd comicul de situație și de limbaj („Vali și Velicu“, „Tucăș“, „Suzy și Taty“, „Saky“ etc.). O a doua modalitate de ancorare în realitățile vieții „adulter“ este aceea făcută într-o tonalitate gravă, care exploatează resursele notației sobre, simple, de o ironie continuă din care nu lipsesc jocuri sarcastice de cuvinte („...e puțin să fii stăpînul propriilor aspirații“, „propriului aspirator „Ural“ și al storcătorului electric?“). Unele schițe și povestiri reflectă eșecul existențelor — înecate în „amocul parvenirii materiale“ (p. 199). Aproape o năvelă, „Scenariu pentru garsonieră“ — de ce nu, un virtual scenariu real, oarecum amintind de „Splendoare în iarbă“, pe alte coordonate, desigur — tratează despre tema sensibilității convertită în pierdere, eșec, din cauza unei lamentabile, și nu lipsite de dimensiuni tragice, incapacități de „fixare“ în norme întregi și intacte de viață.

Un tip special de proză în acest volum îl constituie ceea ce am numi, utilizînd un termen arghezean, „creioane“ — mai curînd notații de simțire, culturate din plin de o undă de lirism, caracteristică poeziei. S-ar folosi o tehnică „picturală“, întrucît cuvintul devine aici un intermediar între percepție și imagine — „Simbur“, „Toamna, în lesă“ sînt doar două exemplificări. Altă virtute a paginilor scrise de Smaranda Cosmin este notația lirică, bine temperată, folosită într-un astfel de stil încît cititorul se surprinde așteptînd-o, lată cîteva rînduri din sensibila povestire „Fragii“ — posibil și original poem despre mamă: „Mama e o pasăre, dar mama poate fi și un copac necunoscut. Ca sorbul. Ori scorusul. Ori un guler de dantelă, ori o portocală pierdută-n zăpadă. O pană de ceva: de lebădă, de prigrorie. Mama poate fi nenumărate lucruri, dulci, care adorm“.

DELIA DUMITRIU

CARTEA DE PUBLICISTICĂ

Peregrinul Gutenberg *)

„Ne-am obișnuit, din grabă, poate, să suprapunem două date, considerîndu-le, abuziv, simultane: apariția cărții și apariția bibliotecii. Dincolo însă de considerarea a însăși morfologiei cărții (a tuturor formelor de prezentare), biblioteca reprezintă saltul către o sintaxă, presupunînd, asadar, efectul proiecției de pe o axă paradigmatică (cea a morfologiei cărții) pe o axă sintagmatică (cea a bibliotecii ca discurs, realizat în baza regulilor de „compoziție“ prevăzute, de exemplu, de sistemul zecimal). Dar apariția bibliotecii a schimbat, totuși, însăși identitatea cărții, dacă e să ne gîndim la *identitatea ei funcțională*. Mai exact, apariția bibliotecii a reprezentat o mutație a însuși comportamentului socio-cultural al cărții, în sensul abandonării comportamentului esențialmente vagant de dinainte. Astfel, biblioteca schimbă situația de *comunicare* în care este implementată cartea, situație care are drept parametri: instituțiile implicate în producerea și difuzarea cărții, tirajul etc. Dar dincolo de ultimele consecințe asupra comportamentului cărții, oarecum la vedere, și tocmai de aceea expus riscului unei priviri grabite, era și trecerea de la cartea peregrină la nostalgia fixării într-un loc utopic ideal de întîlnire cu cititorul — biblioteca. Tocmai de la această premisă a unui scenariu peripatetic al culturii care își ia cărțile drept personaje vagante pleacă și studiul lui Florian Dudaș despre *Vechile cărți românești călătore*.

Dar prin ce se caracterizează oare, de fapt, acest context situational al cărții în cercetarea lui Florian Dudaș? Faptul care determină în mare parte fizionomia acestei etape este absența unei verigi, a instituției specializate în funcția de dispecer — librăria. Astfel, pînă la apariția negustorilor de carte, de vinzarea cărții se îngrijeau autorul, domnitorul — care gira și tipărea — sau chiar masele populare (cărțurari, preoți, negustori, mesesugari, colportorii, adică). Pînă la apariția firmelor comerciale, colportorii controlează și impulsionează dinamica spațiului cultural, lor datorîndu-li-se peregrinarea cărților.

Călătorind, cartea capătă personalitate, căci povestea cărții, odiseea fiecărui exemplar în parte este expresia personalității lui. Semnele identității cărții pot fi recuperate — după modelul celebru al cicatricei lui Ulise — din discursurile care escortează cărțile în peregrinare ca niste „cietrice“ sui-generis. Ele pot atesta dărnirea cărții, îndatorirea urmașilor de a nu înstrăina cartea, dublînd uneori această interdicție a înstrăinării cu blesteme ce vizează punerea cărții sub efectul unui rit de protecție (impotriva furtului). Amplasarea cărții într-un anumit sistem de reprezentări (morale, valorice, juridice, religioase etc.) determină și fenomenul răsucării cărții de către urmași, uneori în condiții dificile, fapt care vine tocmai din aplicarea unor sancțiuni morale publice contraveniențelor. În acest scenariu peripatetic al culturii, cartea se configurează ca un personaj picaresc, ce trece prin mai multe mîini, prin mai multe medii, colecționînd „cietrice“, dar rămîind cu nostalgia bibliotecii, ca în utopia borgesiană a cărții totale, a cărții unice, cu paginile aflate în permanentă germinare.

Materialul documentar, focalizînd interesul cercetătorului pentru spațiul Transilvaniei este adunat cu pedanterie de benedictin și cu grijă pus în valoare, pentru a restitui imaginea vechilor cărți peregrine care, prin statutul lor flotant, își constituie identitatea din semne ale evanescenței. O personalitate a cărții recompusă din asemenea semne e ceea ce ne propune incitantă cercetare a lui Florian Dudaș.

JULIAN COSTACHE

*) Florian Dudaș — *Vechi cărți românești călătore*, Ed. Sport-Turism, 1987.

George Giuglea și colegii săi

Despre lingvistul și filologul George Giuglea (n. 1884 — m. 1967), reputat cunosător al limbii naționale, generațiile mai noi nu știu nimic sau aproape nimic. Acest fapt se datorează, în mare măsură, unei modestii nepermise, cît și unei tardive reeditări a celor mai valoroase contribuții ale sale. Format la școala filologică bucuresteană, unde a audiat memorabilele prelegeri ale lui Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Ovid Densusianu, Dimitrie Onciul, Pompiliu Eliade și Simion Mehedinți, tînrul învățat a deprins cu ușurință tot ceea ce îi era necesar în formarea sa științifică și morală. Modelul pe care l-a urmat cu o consecvență rar întîlnită a fost, desigur, Ovid Densusianu. Pentru întregirea culturii sale lingvistice și filologice își continuă studiile în Franța, Italia și Spania. Debutează încă din studentie Opera sa nu e vastă, dar tot ceea ce a scris rămîne. A fost unul dintre cei mai buni

lexicologi din întreaga lingvistică românească. Lucrările sale au suscitat un interes aparte în lingvistica românească și în cea romanică. Era amabil și extrem de îndatoritor cu cei din generația sa. O mărturie concludentă e misiva trimisă colegului său de facultate, Dumitru P. Mazilu (n. 13 octombrie 1885 în comuna Broșteni-Vrancea — m. 30 ianuarie 1964 în București), profesor, publicist, traducător și una dintre cele mai active personalități ale lumii democratice românești: Busteni, 3 august 1962, Dragă Mazilu. Cred că ai primit micul extras cu „Domni-soara“. Observ acum că s-a omis anul cînd ținea Densusianu lucrări de toponimie. Eu voi iam să rămînă data aceea ca o atestare că Profesorul nostru a început El cursurile de toponimie la Universitate, încă de pe atunci. Avînd eu de gînd să mă reped la București între 1-15 sept[embrie], mi-ar face plăcere să ne mai vedem. Serie-mi aici

eum o duei cu sănătatea. Sperăm că-ți merge mai bine și că poate vei fi bucuros să te deplasezi pînă la noi, în strada Porumbaru, 3 (lingă statuia Aviatorilor). Aici am venit pentru odihnă, căci sint și eu foarte istovit. Sint eu sotia și stăm pînă la sfîrșitul acestei luni. Transmite te rog doamnei Mazilu omagiile noastre: îți dorim sănătate multă. Cu toată prietenia, Maria] și [George] Giuglea. [Profesor D. Mazilu, strada Mitropolitul Filaret, număr 29, București; G. Giuglea, Bulevardul Moraru, 36, Busteni, raionul Cimpina, regiunea Ploiești]. Nu mai e nevoie, cred, de nici o precizare. E necesar ca opera lui George Giuglea să fie restituită patrimoniului nostru cultural. Cartea, *Cuvinte românești și romanic. Studii de istoria limbii, etimologie, toponimie*. București, 1983, e un excelent debut.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frunte

de LINU

Ion Lazu, *Capcana de piatră, roman (o anchetă pe cont propriu)*, Editura Cartea Românească, 1988.

În acest roman detectivistic persoanele suspecte sînt foarte numeroase și de aceea lectura se desfășoară cu dificultate. Pînă la urmă însă, cititorul își dă seama cine este adevăratul vinovat.

Cronica literară

de AL. PIRU

Exact la zece ani de la primul volum de versuri, Viața deasupra orașului (1977)...

Actualele poezii ale Liliane Ursu sint, pentru cine se deprinde cu stilul, un jurnal al trăirilor interioare punctat de cîteva rememorări.

dimensiunile unei inimi. Jurnalul nu cuprinde destăinuirii. Cine e poetul căruia și zăpada i se părea fierbinte cînd ardea...

Scenă de intimitate în doi: „Aruncî un lemn în sobă / salamandra din flăcările cuvintelor / ce ard azi pentru tine / țî-o dăruiesc odată cu puilul de lup / ascuns în singele meu“.

Există în Corali, ca într-un veritabil jurnal, o sistematizare a materiei pe zile și pe anotimpuri. În Poemul de luni iarna sosește în oraș un cintăreț cu taraf și cea mai frumoasă femeie lingă el.

Anotimpurile nu apar în Corali decît ca stări sufletești. Primăvara în aprilie e o „desfoliere a speranței“.

Scenă de intimitate în doi: „Aruncî un lemn în sobă / salamandra din flăcările cuvintelor / ce ard azi pentru tine / țî-o dăruiesc odată cu puilul de lup / ascuns în singele meu“.

Există în Corali, ca într-un veritabil jurnal, o sistematizare a materiei pe zile și pe anotimpuri. În Poemul de luni iarna sosește în oraș un cintăreț cu taraf și cea mai frumoasă femeie lingă el.

ceșcuțele desperecheate / miini timide, transparente în ceasul de iarnă / pisica tolănită leneș peste pianul dezacordat / cum zilele lor, nopțile descenind cercul polar / pe sinul căzut al gazdei“ și ceva mai distant în relatarea circulației cu mijloacele de transport în comun („În pubertia de aur a unei amieze de septembrie / încerc să îngrop urîtenia intimplărilor mărunte / părul cenușiu ce umple autobuzele / servietele / funcționarilor, ghiulul măcelarului“).

Se mai pot realiza cuplurile faimoase de altădată? Într-o poezie intitulată Iubind, Samson și Dalila apar „pe o tavă de argint“, iar Hero și Leandro din poezia omonimă se mai întâlnesc doar într-o reclamă de parfum, fiindcă „nimeni nu se mai aruncă azi în valuri pentru un sărut / nimeni nu se mai îneară pentru o oră de iubire“.

O PRIVIRE CĂTRE CEI CARE VIN

Adrian Enescu

Muzica anului 2000

fluier, de țambal chiar, sunete care pot fi puse mai mult decît altădată într-o frumoasă și fericită coexistență.

Sînt destui care, din păcate, intră în conflict cu muzica electronică din ne cunoașterea ei, din ignorarea legilor ei, așa cum ai refuza din start să vorbești la telefon, taxîndu-l pe acesta ca pe o imposibilitate atîta vreme cît omului i-a fost dat să se poată striga fără alte accesorii de pe un deal pe altul.

compozitori afirmați deja, din generațiile nu neapărat tinere, care abordează cu încredere și curaj tehnica și limbajul componistic modern, existent în țările dezvoltate ale lumii.

la mai tinărul Doru Căplescu. Mulți dintre tinerii de azi caută compoziții străine, ascultă casele cu formații din străinătate, urmăresc filme video interesați de muzica altora.

DEBUT Tristețile-și infig ades stiletul Cum un buchet de flori în gelozie Și în durerea-i proaspătă, poetul Sărută rana cu o poezie. Adesea bucuriile-și dezic secretul Și se revarsă-n inima pustie.

Poetul Grădină magică izbînd poetul E-o clătînire blindă-n poezie. Și e-o mirare sfîntă Universul Ce își păstrează taina prin vecie Si numai el, el singur doar, poetul Îmbrățișează totu-n poezie. Icoană dar mai ales Mama este în mine lumină.

Se poate vorbi de o muzică a viitorului? Cred că da, iar dacă e s-o căutăm, nu va trebui s-o căutăm în van, ci să-i depistăm semnele chiar în ziua de azi.

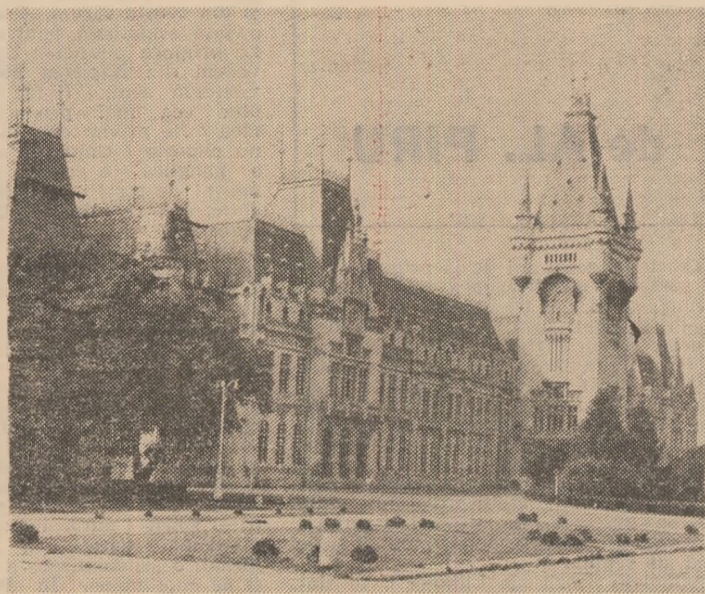
Cum a fost

Luni, 9 mai 1988, Cenaclul literar-artistic „Confluente” și-a desfășurat, în premieră la Iași, cea de-a șaptea ședință. Dedicată, ca de obicei, celor mai tineri creatori, manifestarea a fost găzduită de Casa de cultură a studenților. A fost, așa cum era și de așteptat, o întâlnire literar-artistică benefică pentru toți cei prezenți, relevându-se cu acest prilej încă trei talente promițătoare. După ședința de cenaclu de la Timișoara, **Suplimentul literar-artistic al Scintei tineretului** a mijlocit, iată, o nouă întâlnire cu tineri talentați din alt mare centru cultural al țării, confirmând necesitatea și posibilitatea descoperirii și afirmării unei adevărate generații de creatori din rindurile celor care astăzi sînt elevi și studenți. Ilustrative sînt în acest sens creațiile și statuturile ocupaționale ale celor trei tinere care au citit în ședința de la Iași: **Oana Lazăr**, proză, studentă în anul II Filologie, custode la Bojdeuca „Ion Creangă”, **Manuela Horopciuc**,

poezie, studentă în anul I la Medicină, **Corina Berdan**, poezie, elevă în clasa a XI-a la Liceul „Emil Racoviță”. Reunind opiniile unor tineri de diverse categorii profesionale, dezbaterile din cenaclu au fost dominate, în mod firesc, de elevi și studenți. Au comentat textele citite: **Dan-Silviu Boerescu** (student), **Olga Ghițescu** (elevă), **Cornel Popa**, (student), **Iulian Costache** (student), **Constantin Andrei** (profesor), **Nicolae Tone** (student), **Constantin Parascan**, **Aurel Ștefanachi**, **Alina Durbacă** (elevă), **Diana Barbu** (studentă), precum și criticul literar, prof. univ. dr. doc. **Al. Piru**.

Ședința a fost condusă de poetul **Lucian Avramescu**.

În partea a doua a manifestării, membrii cenaclului studențesc ieșean condus de **Emilian Marcu** au prezentat scenete și momente umoristice.

Palatul Culturii din Iași, un reper nu numai arhitectonic

TREI TINERE TALENTE

Oana Lazăr, studentă în anul doi la Facultatea de filologie a Universității din Iași, și-a citit nuvela sa în care implică, pe lângă un talent fină, viguros, motive filozofice de largă circulație, ba chiar de tradiție în nuvelistica românească. Proza are o tentă fantastică, întreținută permanent de pseudopodele unei imaginații bogate, cit și o putere remarcabilă de a se trece pe sine dincolo de textul propriu-zis. Simbolul luminii — care reapare pe parcurs — reflectat infinit de oglinda camerei — „singurul punct fix” — reprezintă o posibilitate a construcției ulterioare de noi simboluri și gesturi interior sugerate, acestea alăturându-se unui mers fluent al frazării, care conduce, în chip elaborat estetic la final. O altă marcă a textului este numele personajului principal — din care provine și titlul lucrării — **Simona-Sofia**. Putem ce-i drept puțin riscant pune această „Sofia” pe seama grecescului „sophia”, prin această prismă putându-se din nou decide în privința unor simboluri și factori ex-stilistici.

Manuela Horopciuc, studentă în anul întâi la Medicină, urmînd cursul citirii, a impregnat privirilor și impresiilor celor ce o inconjurau un efigiu al trăirii intense, continue, refugiate în seva poemelor sale. Există, de aici pornind, o chemare lăuntrică a tot ceea ce vibrează poetic, a întregii sensibilități, ca mereu o întoarcere la metropola personalității po-

virsta poetei — constatăm că apar momente cu o linie a orizontului imagistic mai puțin bine încheată și o ușoară diluție a versului. În schimb, poezia Corinei Berdan (însoțită de recitarea autoarei) rămîne ca o clară existență în memoria ascultătorului (ori cititorului) tocmai prin acuitatea și persuasiunea unor realizări lingvistice demne de luat în seamă.

mai bine s-ar fi pus masa lângă fereastra deschisă să vă lovească cerul în tîmple, să vă incoltească aripile prin stofa costumelor. ar fi fost un cenaclu perfect dacă se întimpla așa, dară am fi devenit brusc albaștri și ne-am fi ascuns în scaune, ne-am fi încrețit plusul azurii de

al Simonei-Sofia se lungea amenințător. alit.

despre Manuela Horopciuc :
mama poetei — simbol gingas și straniu — dansa unduindu-se în poem. apoi a fugit în noi și a rămas acolo.

despre Corina Berdan :
„Cavalerul teuton” al „Faraonilor” s-a născut din „Pietre”.

observatii generale :
prima observatie :
Silviu Boerescu a vorbit lângă fereastră, în tren spre Bucuresti, deja îl dureau umerii.
a doua observatie :
„pînza albă rămasă cu crengi fără logodnă” (M. Horopciuc)
concluzie :
nu vă temeți de cer !
ADELA DUMITRU
elevă

Cenaclul văzut de membrii săi

etcii. Demne de amintit sînt, cred, acele poeme, desfășurîndu-se spațial și sonor neastep-tat, dedicate mamei. Întregul lucru care-i poate fi reproșat Manuelei Horopciuc rezidă într-o prea impozantă prezentă a retoricului liric — ce-i drept mereu dublat de un fior specific.

Corina Berdan, elevă la un liceu ieșean, apelează la o cu totul altă modalitate de abordare a poeziei, manifestată în pasaje fin prelucrate și în evidența unor incurșiuni livrestii. Desigur — avînd în vedere și

Intersectîndu-se veleitățile în cadrul unor spații comune, cele trei creatoare din Iași dovedesc un potențial literar apărut de tineretea lor și rămîn pentru noi trei tinere talente.

BOGDAN O. POPESCU
elev

PSEUDOCRONICĂ
În general :
cortina din spatele scenei avea defectul capital : era azurie, mai azurie ca orice minciună a cerului.

bucuria cuvintelor și-am fi lăsat poezia să zboare în cercuri largi.
despre Oana Lazăr :
proza ei s-a rostogolit ușor pe podea, apoi s-a dezlinat printre picioarele scaunelor, a rămas plutind în aer un miros de personaje ingrămădite în geamantanul care tocmai venea plecînd și de la masă spre noi părul negru

Manuela Horopciuc

Studentă

Templu pentru singurătatea mamei

Mamă, de ce umbli prin mine
De ce umbli prin prietenii mei,
prin lucrurile pe care le ating
prin utopiile mele,
prin iubirile mele,
de ce umbli, mamă ?

Tu ai rămas înaintea mea
ca un spațiu gol
prin care mai trec uneori

căutîndu-mi celelalte vieți.
Nu de moarte mă cutremur, mamă
ci de moartea mea.

Tu ai avut miinile tale
ca să am și eu miinile mele,
fruntea mea
inconjurată de un nimb de mări
de un nimb de cuvinte
de un nimb de pămînt.

Iertare cer miinilor tale, frunții tale
iertare îți cer, mamă
că din mine nu vor rămîne decît
cuvinte.

Miinile mele de miinile cui
le-ai desprins,
Ochii mei de ochii cui i-ai
separat, mamă
de mă cheamă înapoi toate lucrurile ?
Poate eu nu sunt numai unul, mamă
Poate oamenii care sunt eu,
în mișcarea browniană a timpului
încă vor mai veni, vor mai veni.

Vinovat sunt față de tine, mamă
că mă nasc în ceilalți mereu.
În rest
sunt la fel de aureolat de tăceri
la fel de zidit în mine insumi
la fel de mut în fața zăpezii
la fel de înfrînt, mamă.

De ce m-ai iertat atît de ușor
încît mi-ai dat o singură moarte ?

Eu vin dinaintea ta, mamă,
toți care-au fost înaintea ta,
toate întimplările, toate secundele
m-au rodit,
din toți am venit înspre tine,
dar numai tu te-ai înjumătățit cu mine.

Mi-am lăsat ochii deschiși adînc,
miinile și cuvintele ca pe niște răni
le-am lăsat deschise,
între în mine, mamă,
și naște-mi,
naște-mi aripile.

Intimitate

Liniște, liniște, orbitoare lumină
sunt invins de dorul de tine,
de dorul de-a simți desfătarea propriei
intimități,
de libertatea unei stări în sine,
fără scop,
asemeni insinguratului care sunt
asemeni insinguratului care sunt !

Împotriva entropiei

Nu mă risipi, cunoaștere de sine
și tu mișcare, chin al materiei,
mă simt sorbit îndelung, cu disperare,
aproape pulverizat într-o respirație
imensă, solară.

Nu de timp sunt obosit, ci de
cunoaștere
de mine insumi sunt obosit,
Ai grijă de mine, poezie :
Eu te-am născut,
Acum naște-mă tu.

Corina Berdan

Elevă

Tei pe Copou

și cere-mi mila
s-o pui iconă minunilor din tei
să-i vezi mistuirea
cu ochii tăi

și vino aproape
să-ți limpezesc stînsele ape,
să te aștept cu arbori
înmormințați în mine.

Pun rădăcină numelui tău
il invelesc în toate părerile de rău
și-arunc pe el
silabele de seu.

Deșert

acoperite de nisip
mă dor inimile mele :
inima din stînga
inima din dreapta
inima din ochi
inima din miini ;
acoperite de nisip
le tirăsc în praguri
le descînt de spaimă

le învăț să plîngă ;
inimile mele
mărșăluiesc în deșert
cu sînge trecut prin colibe
cu buze căutătoare de aur ;
acoperite de nisip
mă dor inimile mele :
inima din lacăt
inima din celelalte trei inimi.

Perpetuum

Ultima zi seamănă veșnic cu prima
și ochii ei privesc minunea
de-a se sfîrși.
Păcatul valului de-a săruta țărnul
e iertat de fiecare mare.

larba rămasă fără veșmint
se-nclină adînc, pină-n pămînt
acolo hrănindu-se cu verde.
Și mărul uită să-și ducă setea la timp
să întrebe ce o să se-ntimple
cu pacea lui, de se mîncă.

Și frica

miros rînced de noapte albă
ochi oboșiți la fiecare gardă
urme de buze pe geamurile ude ;
atîtea semne de uscăciune
că focul gemind se aude.
Și frica de-a nu ști cu ce să-ncepi
o carte, o teamă, o seară,
de a uita să cobori din tine însuți
pe scară.

TEATRU

Avalanșă Shakespeare

«HAMLET» INTEGRAL. La Teatrul Bulandra cap de ansă Ion Caramitru. Așa cum nu l-au renunțat nici Gordon Craig, nici Laurence Olivier, Jacques Copeau, — toți sacrificând poezia (nu numai a Shakespeare) lui Will din imperative regizorale vizând ritmul desfășurării tensionate a spectacolului cu nemișcarea tușii; la fel în filmul (filosofic) al lui Ozuier, cel poetic (de Iermontovian „Sturm und Drang”) al lui Smoktunovskii, cel politic al lui Ștefan Iordache. Versiuni (și viziuni) plurale cu sensuri descifrate din cheia cu n fațete a etern dilematicului-problematicului-profund umanului „To be, or not to be”. De fiecare dată, spectacolul (receptiv-cultivat-inteligent-sensibil) — explorator „sine ira et studio” în lăuntrurile-și teritoriile sub raza reflectată din scena mare din afara lui în micro-scenele (și) cordului personal și pe circumvoluțiile (multe) protejate de amnezii prin meninge cu efect centripet — a crezut că a atins „summa summarum.” Și într-una s-a negat (selectiv) pe sine, măcar tatonând încă o treaptă pe nesfârșita verticală a cunoașterii ce innoiește făpta, extrapolând-o la dimensiuni de durabilă cărămidă în edificiul construcției sociale în continuă modelare și remodelare; convertindu-i și reflexe ale practicii existențiale cotidiane în acțiune pragmatice (filosofice fundamentale) ce conferă timpului o istorie. S-a scris mult (în hebdomadare, reviste bilunare și lunare, pentru folosință națională și informare internațională) despre acest unic «Hamlet», restituit cu incontestabilă aderență la actualitate prin conflictualitatea dramatică asociată cu splendoarea poetică valorificate rarissim de un actor „primus inter pares”. Nu repet. Doar un accent: „performanța” spectacolară este sub culminația de Artă. Atât. «REGELE IOAN», PREMIERA PE ȚARĂ. „Presto” à la Prokofiev și „Largo” beethovenian? Gravuri à la Hogart și pinze Caravaggio? Xilografii Vida Geza și Masereel — desenele lui Steinlein și Grosz — «Capriciile» și «Dezastrele războiului» lui Goya — colajele lui John Hearshfield?... Foarte greu să limitezi șirul echivalențelor posibile ce te invadează fără vreaie, ca inserturi „flash”. Poate că nu numai din vina neodihnei de spirit a spectatorului; ci mai ales datorită celor 6/8 suboceanice ale aisbergului lui Hemingway ce par a fi alimentat — stratificându-se nepripit! — lectura „la masă” a piesei lui Shakespeare, coroborându-se subiacent pe parcurs cu sugestii — idei — punctuații filosofice integrate la rindu-le partiturilor lui «Till Eulenspiegel» (Richard Strauss) / «Balada puricelui» (Mussorgski) / «Gornitul» (Paul Constantinescu)... Ipoteze (nemărturisite) de lucru „întra muros”, în repetiții. Esențial — și deci „extra muros” — este că Regele Ioan dobândește fără „veto” acolada notef 10! (meritând și laurii oricărui festival teatral internațional, pariez). Pentru că Grigore Gonta (regizor și autor al versiunii scenice) n-a abandonat uitării aceluiaș «Troilus și Cressida», optând pentru similitudine alertă — în care însăși acrobația pe trama frînghiilor plastic-funcționale se înscrie cu naturală complementaritate, fără ostentație exhibiționistă, ci în serviciul decupării sculpturale a personajelor în variate relaționări și ipostaze — și a proiectat în groplan arzător (actual!) apel la «pax humana»; fără a scăpa din vedere tribulațiile diplomației, capcanele sireneniei, clamorile cavalerismului juvenil, grațiozitățile protocolare, furoriile picante, izbucnirile truculente, ironia parodică, apropiul satiric — drept necesare arme din eteroclitul arsenal contra Guernica — Hiroshima. (Gonta știe, probabil, că nu din ignoranță se naște originalitatea, orice ar zice comparativistii-gramatici). Ar fi fost, însă, cel puțin strimțorât în inventivitate dacă scenografia (Ion Popescu Udrishte) și-ar fi stabilit sorgința în gravurile de epocă ale lui «Old Vic» și nu s-ar fi inspirat (rezonabil) din ambianța «Lear»-ului lui Scofield, asociind-o fericit cu costumația croită parcă de fantezia poznașă a lui Trufaldino plus imaginația lui Uccello — valorată pictural pentru tonalitatea generală dintre ramele scenei, ca

și pentru distincta individualizare a personajelor. Spectacolul n-ar fi fost nici «da capo al fine» o reușită dacă ar fi lipsit contribuția (coregrafică) a lui Oleg Danovski și dacă Timuș Alexandrescu nu și-ar fi depășit condiția de ilustrator muzical prin contrapunctare inteligentă și oportună a textului și jocului scenic implementând într-un halo polifuncțional sonori și reverberări ale percuției de rară expresivitate (subliniind exemplar până și absența naturalistelor scene de încăierare pe gustul regretatului Pellegrini). Distribuția... Din capul locului: excepțională! De la „prislea” până la „bunelu”. Dificil, însă, a ierarhiza axiologic. («Nu există roluri mici sau mari; există numai interpreți mici și mari», spunea odată Silvestri, fără intenție de buzdă). Se detașează, totuși, Silviu Stănculescu. Desigur, dispunea de suficiente atuuri: statură dominantă — glas cu timbru de violoncel (corzile 1-2) — prestanță — experiență actoricească. De acum înainte, pe Silviu Stănculescu nu-l vom mai putea măsura decît în înălțimea Regelui Ioan în sus. Ca de altfel întreaga trupă a Teatrului de Comedie care marchează escalada valorică la o altitudine unde nu mai sînt acceptabile (decît cu titlul de «captatio benevolentiae») concesii sau derogări de la comandamentele Artei ce dăruiește (scurte) insomnii urmate (poate) de măcar cîteva rectificări comportamentale printre spectatorii cu sensibilizate antene de recepție. În definitiv, oare de ce să nu-i fie dat lui «homo sapiens-faber» de azi să modifice cîte ceva în structura venerabilului «catharsis», amenințat de calviție din cauza excesului de contemplativism? Cică și Thalia ar prepara antibiotice! «LEAR» APROAPE DE START. La sala Majestic a Teatrului Giulești. Acolo unde l-am văzut pentru ultima oară pe Storin; unde a evoluat Scofield... Temeritate? Provocare? Nici una, nici alta — garantează în cor Mircea Marin (regie) — Constantin Ciobotaru (scenografie) — Iancu Dumitrescu (ilustrație muzicală). Atunci? Corado Negreanu — în rolul titular — a decis să-și incununeze cariera cu supermajuscula. Frumos (și de onoare) motiv, în buna tradiție a școlii teatrale românești. Fi-va oare acest Lear tragedia tatălui repudiat de fiice ingrate, victimă ingenuă a prea multei încrederi în proverbiala omenie? Cam... Balzac, via Dumas. Să se travească în rătăciror Diogene „prin răpi și gropi adânci” (Arghezi) de la iluzia roză a realității pină la adevărul crud? Interesant (și ca epistemologie, și ca etică), invitînd la meditație, dincolo de fiorul tragic cu toți bemolii la cheie. Să ne abținem, totuși, de la presupunerii. E mai înțelept... și fără impietatea iscodirii prin gaura cortinei. De acord?

AUGUSTIN SANDU

Silviu Stănculescu și Șerban Ionescu, doi din Interpreții premiei cu piesa „Regele Ioan”

PLASTICĂ

Stilistica formală

Cea de a opta expoziție personală a pictorului JOSEF KRIJANOVSKI, de la Galeria „Simza” reprezintă un persuasiv efort creator, pe linia unor mai vechi preocupări ce-l caracterizează maniera proprie, tributară unui tehnicism sățios imprumutat de la retina color fotografică. Fiecare tablou propus de către acest pictor păstrează amprenta conceptualității acumulative a petelor de culoare, solicitînd privitorului un efort colaborator al distinctivului și un discernămint esteticizant.

De altfel, chiar de pe copertă, catalogul prezentei expoziții își conturează succint și cuprinzător întregul proces al elaborării și recepției specifice: Studiu de stilistică formală sau: De la plan la culoare, de la culoare la ritm, de la ritm la compoziție, de la compoziție la ton.

Jocul copilăresc al decupajelor colorate și-a aprofundat, cu vremea, cifra policrom, asumîndu-și rafinamentul goblenajului și tehnica figurativului vibrant. Desigur că un anume tehnicism susținut viciază psihologia intimă și dezinvoltă a creatorului contemporan, acesta mărturisindu-și o anume stare melancolică demnă de reținut și pe care Josef Krijanovski o exprimă astfel: „Pictam. Atunci mi s-a spus: «Înainte de a face ca tine, trebuie să faci ca mine». De atunci, au trecut treizeci de ani. Mi-e tare dor de pictură”.

Puritatea plasticității ludice infantile e foarte greu de atins prin labirintul retortelor de laborator, obligatorii plasticianului scolar! Eliberarea lui Krijanovski din plasele retinei sale ar putea-o aduce numai renunțarea la figurativul obsesiv, de reflexivitate acvatică, aderînd la cursivitatea impresionistă strict cromatică. Într-un efort de sinteză plastică ce absoarbe stilistica formală.

Prin această „renunțare” s-ar putea tinde către acea armonie pură a tașmelor, care l-a captivat pe Jackson Pollock ori chiar către un expresionism declarat și advers vechii formule!

Universala intimitate

Îl cunosc de mulți ani pe VITALE NEREUȚĂ, pictor încadrabil generației mele, ca vîrstă, absolut al Institutului „N. Grigorescu” încă din 1954, cam tot de pe atunci fiind și membru al Uniunii Artiștilor Plastici. Aureolat de o profundă conștiință a meșteșugului sacru ce stă la baza și înlăuntrul autenticei arte, mi-a dezvăluit întotdeauna prin lucrările sale de sevelet o tandrețe particulară pentru lumea obiectivă și o transcriere afectuoasă a elementelor reale într-o intimitate cu caracter universal. Un anume panteism caracterizează peisagiile sale serate, ce aparțin unui eden deschis, cu atracții lirice și seducătoare răgazuri. Viziunea picturală și-a căutat mijloace de expresie dintre cele mai simple și consacrate, abordînd transparența schițelor arhitecturale cu constructivismul linear din proiecte, acestor schițe geometrizante alăturîndu-le o vegetație de zemuri învăluitoare, ce orchestrează perspectiva. Broderile diafanizează și poetizează într-adevăr panoramicul, invitînd la voiajuri către Cythera. Naturile moarte cu fructe și flori sînt, în schimb, mult mai certe, materializate într-o pastă armonizată cu mina sigură, de o concretețe înmiresmată, cu efecte savante, cuceritoare.

Micul portret — Mariana — certifică impecabilitatea desenului și incluziunea fructuoasă a stărilor afective. Întru totul, succinta expoziție de la „Galateea” prezentată acum de pictorul Vitalie Nereuță este o reușită a unei arte mature și elevate.

TUDOR GEORGE

Idei

Obiceiuri și concepte

Anton Pann scrie o lungă poeză ce seamănă cu un roman. E o epopee rurală în versuri. Nimic nou sub soarele literaturii chiar dacă la apariția ei „O șezătoare la țară sau Călătoria lui Moș Albu” însemna un moment artistic important. Situația aceasta, un subiect vechi în haine noi, subzistă, cum e și firesc, prin talentul autorului, prin știința lui de a păși în perimetrul artei cu meșteșug precum și ca un ins creator, bine „mobilat” sufletește, bine călăuzit spiritual. „O șezătoare la țară” cuprinde, în variantă artistică, de prozo-poem, moduri de a fi și de a profesa o anumită filosofie despre lume pe care se gravează, nu de puține ori în aqua forte, umorul, adică pofta de a trăi, solar, ferice, mereu încercător, măcar cu vorba, de a trece dincolo de cele firești. Tocmai evidențierea spiritului creator, a spiritului de muncă și creație, a

muncii cu chibzuință desferecată de obsesii atinge însăși fibra călăuzitoare a operei antonpannesciene. Operă ce furnizează valoroase idei, pornind de la cele de invenție lingvistică („Bună ziua, om c-omoaie”) pină la cele de etică, extrem de pregnante. Anton Pann a fost citit îndeeaproape și de Lucian Blaga, căruia i-a sugerat o serie de elemente pe care filosoful și poetul le-a folosit în manieră modernă, turnîndu-le în forme noi, originale, așa cum a procedat cîndva și Anton Pann cu creația populară. O idee (dintre alte atitea idei) din „O șezătoare la țară” — această impresionantă colecție de pilde, de întâmplări și înțelepciuni — o idee operantă găsim aici, o idee cu dese-bite reverberații în timpul nostru. S-o citim așa cum o zice, cu desfătare față de vorbă și întimplări, Anton Pann: „Iar duminici, sărbătoare,

cînd nu lucrez, ci șed tot, / Atuncea se duc la horă și joc pină nu mai pot; / Căci și jocul este iarăși născocit de om mintos, / Ce-n sărbători să nu doarmă un muncitor mai virtos, / Fiindcă șederea, somnul lesne se face nărav, / Că ele moșesc trupul și îl fac leneș, trîndav; / Iar sărbătoarea cînd joacă e ca și cînd ar munci / Și a doua zi la lucru trupul ușor pot suci.” Ceca ce vrea să însemne, într-un concept des utilizat acum, și cu acoperire în realitatea dinamică a existenței sociale de astăzi, odihna activă. Pornită dintr-o anume psihologie a vieții de zi cu zi, devenită, s-ar putea spune, dat psihic — odihna prin mișcare, armonie, bucurie, prin mișcare pe fond emoțional, deci și de intelect, deci și exercițiu al gândirii, chiar și în căutarea vorbelor cu folos, cu înțelepciuni ornamentate, prin urmare, odihnă activă

prin creații ale spiritului într-o lume ne-străină nicidecum de visare, de vorba-n colțuri și rotundă, o lume ai cărei eroi fac o nesfârșită și elocventă poveste a vorbei. „Iar sărbătoarea cînd joacă e ca și cînd ar munci” — iată argumentul ce tutelează mișcarea conceptului spre împlinire. Unde? Într-o dublă capacitate: „Spun, sporesc din gură multe și din miini lucrez, nu stau”; motive care au făcut literatură și înaintea lui Anton Pann, dar care, fiind iluminate de acesta printr-un accentuat eticism niciodată supărător, au adîncit semnificativ în literatură, sensuri complexe și generos umaniste, pregătite anume parcă pentru a intra și în perimetrul științelor umane și, astfel, din nou, a ușura o reîntoarcere a omului (de data asta modern) la ele. Ele, cele vechi, obiceiuri, deprinderi, comportamente ridicate la rang conceptual, supuse aceleiași vechi zise: de la lume adunate și-napoi la lume date.

EUGEN MIHĂESCU

Galeria 8

Membră fondatoare a Asociației Artiștilor Plastici Amatori, Ana Sfețcu expune la Galeria 8 din Str. Eforie un număr de 35 de uleiuri ce se remarcă prin forța expresiei plastice și îndrăzneala acorderilor cromatice. Artista posedă o anume libertate a desenului, vizibilă în multe din lucrări: peisaje din Tg. Mureș, Satu Mare, Sibiu, Băile Herculane, portrete caracterizate prin autenticitate, precum și multe, foarte multe flori de toate felurile: tușănele, margarete, albăstrele, iasomie, stînjenei, bujori, floarea-soarelui, lalele, narcise, garoafe, liliac, toate pictate fără influența vizibilă a vreunei școli sau maniere. Impresionează îndeosebi exaltarea coloristică în fața frumuseții și purității florilor, pictorița reușind o transpunere a emoțiilor trăite, pe cit de sinceră pe altă de expresivă și, desigur, „feminină”. La acestea se adaugă și cîteva compoziții pe teme istorice de largă respirație, în care epicul se amestecă cu liricul — epoci și multe personaje și evenimente esențiale ale istoriei noastre naționale, de la Burebista și pină la revoluționarii de la 1848 (F.M.).

Ceasul Kremlinului

Purtindu-ne pașii prin „bătătura“ Moscovei, nu o dată privirile ni se opresc pe cadranul uriașului ceas al Kremlinului. Bătăile sale răsună mult dincolo de zidurile roșii din cărămidă arsă ale străvechii cetăți. Turistii de pe întregul mapamond s-au obișnuit să aștepte cu sufletul la gură bătăile vestitului orologiu, pentru a asista la momentul unic al schimbării gărzii la Mausoleul lui Lenin. Insași viața moscovitelor pare a se desfășura după ceasul Kremlinului, devenit punct de referință pentru cetățenii orașului, de la mic la mare. Să facem, așadar, o incursiune în trecutul său oarecum misterios.

...Istoria ceasurilor din Moscova coincide cu apariția primelor ceasuri în Europa, în anul 1404. Ea este legată de numele monarhului Lazar Serbin, cel care a construit pentru prima dată în Rusia „mașinile de măsurat timpul“. Cu fiecare nou turn ce apărea în geometria Kremlinului, noi ceasuri începeau să indice, de la înălțimea lor, ora exactă a îndepărtărilor secolle. În 1621 țarul îl primește în slujba sa pe renumitul meșter englez Christopher Halloway. Căruia, în schimbul a 60 de ruble pe an și a al-

tor daruri însemnate, i se încredințează construirea unui ceas cum nu s-a văzut altul pe pământ, amplasat chiar pe actualul turn Spasskaya. Cot la cot cu Halloway au trădit și iscusii meșteri ruși. Nepoții lor aveau să devină mai apoi primii îngrijitori ai ceasului — meserie considerată pe atunci drept una dintre cele mai nobile.

Popasuri

...A sunat într-un țirziu și gongul anului 1706. Din porunca lui Petru I, turnul principal al Kremlinului a fost „dotat“ cu un ceas nou construit în Olanda. Dimensiunile sale de-a dreptul uriașe au făcut ca pentru transportarea lui să fie necesare treizeci de căruțe. Onoarea de a-l monta i-a revenit meșterului fierar Nikifor Iakovlev. Noul ceas a intrat pe deplin în fratele moscovitelor: era de o exactitate impecabilă și avea un „glas“ vesel și melodios. Insa incendiul care a cuprins în 1737 turnul Spasskaya i-a semnat ceasului nostru condamnarea la moarte. Cum s-ar zice: i-a sunat...

tor daruri însemnate, i se încredințează construirea unui ceas cum nu s-a văzut altul pe pământ, amplasat chiar pe actualul turn Spasskaya. Cot la cot cu Halloway au trădit și iscusii meșteri ruși. Nepoții lor aveau să devină mai apoi primii îngrijitori ai ceasului — meserie considerată pe atunci drept una dintre cele mai nobile.

ca nou, revenind în actualitatea cotidiană a orașului...
...Fruntea aus, 117 trepte și iată-ne în sala mașinilor. Nimic din ceea ce se vede nu mai amintește de modesta încăperea de piatră a trecutului. A fost instalat aici un întreg mecanism de comandă: simpla acționare a unui buton și electromotoarele au pornit! Aparat de mare precizie urmăresc „pas cu pas“ mersul ceasului, temperatura mediului etc. Doar pereții roșii ai turnului păstrează ceva din proeminența secolului prin istorie.

Să urcăm în continuare pe „platforma sunețului“. Acestea sînt clo-

potele. Iată și clopotul principal; el cîntărește nu mai puțin de 2160 kg. Insemnarea de pe suprafața sa glăsuiește că mina care l-a făcluit este a meșterului Semeon Mojuhin. Anul: 1769... O scăriță abruptă ne conduce în jos, spre poarta metalică dincolo de care ne întîmpină un soare arzător și mulțimea nerăbdătoare a oaspeților Kremlinului. O curbă, două, trei... Bubuiturile pendulului gulliverian se aud din ce în ce mai departe. Ce rezonant, ce neobișnuit ne pare de aici ticăitul melodios al ceasului! Apoi câteva secunde, o liniște mormintală și deodată un bubuit-cascadă se prăvăle de la ultimul etaj al turnului: ciocanul principal a lovit clopotul principal. Inca un bubuit, apoi încă unul, și încă unul... În aceste clipe, nefinind cont de puhoiul de lume, Piața Roșie începe să se miște pentru câteva secunde. Toată suflarea își privește ceasurile de la mină: turistii — cu emoție, moscoviții — din obișnuiță. După care viața metropolei reintră în normal, în normalul său tumultuos și plin de surprize pentru ei, peștii cutreierători ai continentelor...

MARINA ALMĂȘAN

TABELA de MARCAJ

Se deschide sezonul turistic!

Se-aude că se reunește naționala! Și — n-o să credeți! — în totalitatea ei! Mai rar, nu-i așa?, da' ne-imboldește treburile mondiale, iar sezonul turistic e ca și deschis! Uite-acu' luăm cap-compas Țara lălelelor, să ne-nfruntăm cu fotbalistii în saboți. E drept, meci amical, da' dacă-n C.C.E. n-a fost să fie, merge și-așa, că P.S.V. Eindhoven e mai bine de jumătate din echipa olandeză, iar Steaua e mai bine de trei sferturi din echipa noastră. Și să vedem care pe care! Deși, ca să vă spun un gînd al meu, în locul lui Jenei aș lua la lot destui din cei care-au făcut 3-3 cu R.D.G.-ul. Noroc că nu sînt, însă, antrenor, că, zău, acum m-aș fi aflat la grea ananghie. De-aici, concluzia că antrenorul la „lotu' mare“ nu-i un post prea confortabil. Acum e bine să fii antrenor la „olimpici“, ca să te bucuri, cu întreaga echipă, de două excursii, în Grecia și R.F.G. Că sînt excursii veritabile, plimbări în toată regula, la fel de certe cum e și faptul că noi sîntem cei mai necalificați din grupa noastră. Da' ne ducem, că așa-i frumos și-așa serie la regulament și-apoi băieții, bieții de ei, după cită bătaie au luat, nu merită și-o mică relaxare?! Tocmai vă spuneam că sezonul turistic e ca și deschis și dacă tot s-a deschis, hai să ne plimbarisim nițel pe Acropole și prin Monastirakis, nițel și pe la Frankfurt!... Că griji nici n-avem de un' s-avem! Campionat mai palpitant ca al nostru nu există nicăieri, că mai rarisim vezi 10 echipe din 18 țișind să nu retrogradeze, ca la noi! Cine-o să cadă, e chiar inutil să ne-ntrebăm, pentru că răspunsul nu se va cunoaște înainte de ultima etapă. Al naibii de palpitant, nu-i așa?! Că uite Clujul, nici n-ai crede-n ce-o să intre, uite și Argeșul cum se cocoată pe umerii altora și uite cum au început să-mi tremure picioarele și pentru Sportul studentesc, că minus 8 e minus 8 și cînd nu iei un punct nici de la Petrolu', frate să-mi fii, nu mi-aș mai băga mina-n foc că dormi liniștit! Să renunțăm o clipă, însă, la meandrele retrogradării, pentru a dăru unui club care merită cuvinte calde, la cea de-a 40-a ei aniversare. Dinamo e aniversat și cum cele patru decenii se împlinesc chiar astăzi, să îi urăm din inimă tradiționalul „La mulți ani“ și să-i dorim succese tot mai mari și mai răsunătoare, în anii care vor urma!

HORIA ALEXANDRESCU

Redescoperirea muzeelor

FETE DIN ȚARA OLTULUI pictură de ȘTEFAN DIMITRESCU, Muzeul de artă al R.S.R., 1925

Acest dublu portret face parte dintr-un ciclu mai amplu de lucrări realizat în anul 1925 în urma unei călătorii de studiu efectuate de către autor, pictorul Ștefan Dimitrescu, în tinutul pitoresc și alit de curat din punct de vedere etnografic al Făgărașului. Din drumurile și popasurile sale, în care a făcut schițe de portret, crochieri, note de drum și impresii de peisaj, observatii asupra portului și specificului local în arta popu-

lară, arhitectura și obiceiurile localnicilor s-au născut o serie de opere de o emoționantă și vibrantă autenticitate: „Necazuri“, „Casă țărănească“, „Odaia flăcăului“, „Tărânci țesind la război“, „Fetiță din Sîmbăta“ și această piesă cu care se mîndrește Galeria Națională, „Fete din Țara Oltului“.

Este vorba, așa cum am mai spus, de un dublu portret, realizat în aer liber, în stilul epocii pe care artistul îl ilustrează

cu pregnanță: o anume stilizare ce ascultă de forma volumelor, dînd indicații de suprafață, de volum și de umbră totodată, de o anume simplificare voită a cadrului, de o epurare a compoziției de detalii cu funcție strict ornamentală. O mare austeritate străbate imaginea celor două fete din mindra Țara a Oltului trimitindu-ne, fără echivoc, la lumea dirză a muntenilor, a acelor oameni drepti, frumoși, cu chip poate aspru dar călit de o neînfrîcată tărie interioară și frumusețe morală.

SIMONA VĂRZARU

UN SCRITOR ÎȘI AȘTEAPTA PROPRIA SA OPERA

Indiana University, martie 1976

WILLIS BARNSTONE: În timpul primului război mondial, cînd erai la Geneva și studiați franceza și latina, iar acasă vorbeai engleza și spaniola, ai descoperit un poet american ale cărui versuri le citeai în limba germană: *Als ich in Alabama meinen Morgengang machte*.

JORGE LUIS BORGES: Walt Whitman.

BARNSTONE: Ce efect a avut descoperirea acestui american asupra limbajului dumneavoastră poetic?

BORGES: Cînd l-am citit pe Walt Whitman, nu m-am gîndit la mine ca la un poet. L-am citit ca un cititor obișnuit și mi s-a tăiat respirația. Mi s-a părut că Walt Whitman este singurul poet adevărat, iar toți ceilalți, de la Homer pînă la Whitman, nu au fost decît predecesorii lui. Aceasta este senzația pe care am avut-o. Aceași senzație am avut-o cînd i-am descoperit prima oară pe Hugo, pe John Donne și, de ce nu, pe Seneca, care a fost și poet, sau pe Shakespeare, sau pe Quevedo.

Presupun că, atunci cînd un tînar descoperă pentru prima oară un poet, se gîndește la el nu ca la un poet, ci ca la o poezie, ca la o artă adică descoperită, în sfîrșit, după secole întregi de căutări. Aceasta a fost impresia pe care mi-a lăsat-o Whitman. „Ce circaci au fost toți ceilalți“, mi-am spus. Desigur, acum îmi dau seama că nu aveam dreptate, din moment ce toți poeții sînt buni în felul lor și cred că nu trebuie considerat nici unul ca fiind poetul „principal“. De fapt bănuiesc că poezia nu este un lucru neobișnuit. Cred că și cei mai slabi poeți, cum aș fi eu de exemplu, au reușit din cînd în cînd cîte un vers foarte frumos. În cartea oricărui scriitor argentinian de mina a treia poți găsi un vers deosebit. Și poate Dumnezeu, dacă există — dar poate că nu există — s-ar gîndi cu siguranță că fiecare clipă este frumoasă.

să, altfel de ce ar continua să existe poezie?

SCOTT SANDERS: Ai afirmat că sînteți un om de litere, nu un gînditor sau un filozof. Și totuși cititorii dumneavoastră, și aveți milioane de cititori, sînt fascinați de calitatea conceptuală, de calitatea intelectuală a scrierilor dumneavoastră. Vă interpretăm greșit opera?

BORGES: Dimpotrivă, cred că mi-o imbogățiți. Căci, în final, actul de a citi reprezintă o elaborare, așa cum experiența este și ea o elaborare. Ori de cîte ori citești ceva, acel ceva se schimbă. Și ori de cîte ori scrii ceva, acel ceva este schimbat tot timpul de fiecare cititor în parte. Fiecare experiență nouă imbogățește o carte. Puteti

BORGES DESPRE BORGES

Marturile unei mari constințe

observa acest lucru — mă gîndesc la Biblie — dacă vă gîndiți cit de mult a fost imbogățită de fiecare generație. Presupun că Hamlet este un personaj mult mai bogat după Coleridge, decît a fost pentru Shakespeare care l-a creat. Cit despre mine, știu că nu sînt un gînditor decît în sensul că sînt mereu nedumerit de lucrurile din jur. Inere să găsesc interpretări și, în general, le găsesc lăsînd autorul să gîndească în locul meu: pe Hume și Berkeley, pe Schopenhauer, Bradley și William James, și, de asemenea, pe scriitorii greci. Insa cred că folosesc gîndirea în scopuri literare. Mă consider în primul rînd un om de litere. Am dobîndit, cu timpul, o oarecare îndeminare cu scrisul în limba spaniolă, nu prea mare, însă suficientă cî să pot exprima mai mult sau mai puțin ceea ce doresc și să o pot face într-un limbaj destul de melodios. Insa oamenii îmi citesc povestirile și citesc în ele multe lucruri pe care eu nu am avut intenția să le spun, ceea ce înseamnă că sînt scriitor

de povestiri. Un scriitor care n-ar scrie decît ceea ce intenționează ar fi un scriitor foarte prost. Un scriitor trebuie să scrie cu o anumită inocență. Nu trebuie să se gîndească la ceea ce face. Altfel nu scrie poezie adevărată.

ROBERT DUNN: Credeți că există o anumită relație între personalitatea scriitorului și produsul său literar? Adică ce distanță ar trebui pusă între aceste două elemente?

BORGES: Dacă îmi permiteți să fiu paradoxal — și de ce n-aș fi din moment ce sîntem între prieteni? — un scriitor își așteaptă propria sa operă. Cred că un scriitor este mereu schimbat de produsul său. Poate că la început ceea ce scrie nu este relevant pentru el. Dacă însă continuă să scrie, va des-

coperi că aceste lucruri sînt o continuă provocare. Eu am scris mult mai mult decît ar fi trebuit. Regret, dar trebuie să spun că am scris cam cincizeci sau șaiszeci de cărți și totuși descopăr că toate aceste cărți există în prima carte pe care am publicat-o, în acea carte obscură, scrisă cu foarte mult timp în urmă. Fervor de Buenos Aires, publicată în 1923. Deși este o carte de poezii, descopăr că majoritatea povestirilor mele sînt acolo, numai că sînt tănuite, pot fi găsite numai într-un fel tainic și numai eu pot să le scot la iveală. Și totuși continui să recitesc această carte și să rescriu ceea ce-am scris acolo. [...]

BARNSTONE: Cu diverse ocazii și foarte des în scrierile dumneavoastră îl menționați pe Milton. Il menționați mult mai mult decît pe Dante. Și, totuși, am sentimentul că-l apreciați mai mult pe Dante decît pe Milton. Ne-ați putea spune de ce vă place Dante? Ce este în Dante?

LA SOFIA, PRINTRE PRIETENI

E firesc ca orașul acesta să mi se pară familiar, nu numai pentru că îl revăd — iată! — a cincea oară ci mai ales pentru că prezența unui mare număr de prieteni ai culturii noastre aici înălțură automat sentimentul înstrăinării, al inadecvării sufletești la ambianța, la atmosfera unui mare oraș pe care nu îl străbați prea des. Cu doar două săptămîni mai înainte de a-l regăsi în hibernala blindețe sudică unul din locuitorii săi îmi mărturisea (de data aceasta la București), că de fiecare dată cînd poposește în Capitala noastră e încercat de simțăminte identice. Harnic traducător din literatura română, Ivan Kristev și-a făcut studiile la universitatea bucureșteană, fiind coleg cu cîțiva dintre scriitorii noștri importanți de astăzi: Cezar Baltag, Dărie Novăceanu, Fănuș Neagu, Nicolae Dragos... Colegi de promoție sau de preocupări și de năzuințe. În sfertul de veac și mai bine ce s-a scurs de la absolvire el a izbutit să traducă în bulgărește peste treizeci de romane, nuvele, piese de teatru, scenarii radiofonice. De la Panait Istrati la Ioan Grigorescu, de la Constantin Chihiță și Nicolae Breban la Ion Hobana și Eduard Jurist. Un spectru larg, în care se recunosc multe dintre nuanțele literaturii române moderne. Și probabil că nu l-aș fi evocat acum, în deschiderea acestor pagini, dacă o mărturisire a sa nu mi s-ar fi părut copleșitoare prin sinceritatea și gravitatea morală asumată: „Acesta este destinul meu: să traduc, să traduc și iar să traduc din poezia, proza și teatrul românesc. Din literatura noastră atât de profundă și de puternică...”

Cobor așadar în moderna gară centrală a Sofiei cu amintirea confesiunii de la București a lui Ivan Kristev-Vlah. Știu că nu este singurul om din Bulgaria al cărui destin legat pînă la identificare de acela al literelor noastre. Ghergana Stratieva, Rumiana Stanceva, Ognean Stamboliev sint cîtiva dintre acești traducători și scriitori ce și-au dăruit o parte din viață cunoașterii în țara vecină a literaturii de la nord de Dunăre. Literatura o punte, un pod? De ce nu. Un adevăr impus de vechi și temeinice relații culturale, de solidaritatea de ideal solicitată de condiții istorice comune (adesea vitrege, adesea cumplite, prin care cele două popoare au izbutit să se afirme, să devină și să rămîină ele însele), de aspirații libertare identice... Astfel încît „secțiunea română” a Uniunii traducătorilor bulgari se vedește la ora de față nu numai dintre cele mai numeroase în contextul compartimentelor reprezentate de traducătorii multor literaturi naționale, ci și dintre cele mai robuste calitativ. E normal, deci, ca din primele clipe să mă interesez de munca lor, de noile lor izbînzii. Aflu multe lucruri interesante, plăcute, dar sint nevoit să înregistrez cu tristețe și vesteă dispariției, în plină tinerețe, a lui V. Haralampiev, unul dintre cei mai promițători traducători din românește. Faptul mă obligă să-mi amintesc de întîlnirea avută acum cîțiva ani, în 1983, cu unul dintre cei mai mari scriitori bulgari — Pavel Vejinov, autorul *Noptii cu cai albi*, al *Balanței* și al *Barierei*... Cîndva îl cunoscuse pe Sadoveanu, se imprietenise cu mulți dintre scriitorii români. I-am vorbit despre traduceriile lui Tiberiu Iovan și ale lui Valentin Deșliu din căr-

țile sale. Mi-a mărturisit că — deși aflat la cel de-al patrulea infarct, un veritabil fenomen pentru cardiologi! — își dorește neșpus să revadă Bucureștiul, să-și reîntîlnească prietenii de cîndva, cîți mai trăiesc dintre ei, fără îndoială. Am avut o îndelungată convorbire așadar la sediul din strada A. Kancev al Uniunii Scriitorilor bulgari și ne-am dat întîlnire la București. Din păcate, cîteva săptămîni mai tîrziu marele prozator nu izbutea să parăze și cel de-al cincilea accident vascular... Întîlnirea cu Vejinov mi-a întărit însă convingerea că, adesea, mai puternice decît viciele scriitorilor sint cărțile lor. Cărți care nu trebuie să rămîină nestiute, care trebuie să circule, să vorbească lumii despre popoarele în vatra cărora s-au născut. Și nu pot, tocmai de aceea, să nu constat cu bucurie că în Bulgaria mulți oameni pe care studiul și-au legat soarta — cum zicea frumos Kristev — de aceea a cărților românești...

Cît de știută, cît de iubită este literatura noastră în țara vecină mi-o confirmă poetul Hristo Troanski. Pe Hristo l-am întîlnit întîmplător în redacția ziarului pentru tineret *Narodna Mladej*, unde lucrează ca reporter. Bucuria unei mereu aminate întîlniri este mare pentru amîndoi: cu cincisprezece ani în urmă publicam în revista brașoveană *Astra* primele sale versuri fălmăcite într-o limbă străină. Îmi vorbește despre Camil și despre Cezar Petrescu, despre visul (de ce vis, oare, îl întreb?) de a se plimba o după-amiază întreagă pe Calea Victoriei. Ultima carte de Fănuș Neagu pe care a citit-o l-a tulburat adînc. E vorba de *Ingerul a strigat*, apărută anul trecut în librăriile sofioate. Îi vorbesc la rîndu-mi de ultimul roman al lui Fănuș, de *Scaunul singurătății*. E o oră plăcută de vorbă pe care mă vîd nevoit să o întrec în însă. La cinci după-amiază sint așteptat la Studioul de film documentar *Ekran* de fosta mea colegă Maria Blagoeva. Regizoarea mă întîmpină — cum aș putea să nu-i mulțumesc oare? — cu o eșarfă de pînză topită la gît, unul dintre acele magnifice produse articulare care au dus în lume faima femeilor prahovene. Mă salută cu prietenie și mă întrebă despre unul sau altul dintre foștii noștri colegi

de la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică. Căci Maria, a adîncit — cum spuneam — tainele artei în școala bucureșteană patronată de marele Caragiale. Ce mai face Mircea, la ce lucrează acum? E vorba desigur despre Daneliuc. Îi spun că a terminat *Iacob*, filmul său despre Bogza. I-a văzut toate filmele, care s-au bucurat de un notabil succes în Bulgaria. Apoi, în stilul ei comunicativ, incandescent chiar, mi-l prezintă pe Ivan Danov, scenarist și regizor al studioului. Și poet, aveam să aflu cu ceva mai tîrziu. „E autorul unui film care o să te intereseze, neîndoieinic!” Încerc o eschivă de circumstanță, afirmînd că mă interesează toate filmele. „Nu, acesta o să te intereseze în mod special” — își continuă regizoarea patetica-i premonițiune și convenim să vedem filmul promis la sfîrșit, la capătul selecției pe care Studioul *Ekran* ne-o pune cu generozitate la dispoziție. Drept care intrăm în sala de proiecție. Mă pregătesc să iau note, îmi mobilizez atenția. Iată o peliculă de tulburătoare frumusețe. Se cheamă *Reverie* (Mecitanie — în original) și este dedicat trudei unei mari campioane: Bianca Panova. Gimnasta, încă adolescentă, este cunoscută deja în lumea toată. Muzica lui Massenet ne ajută parcă să îi înțelegem grația totală. Mincio Mincev — artist emerit, interpret laureat al multor concursuri internaționale — contrapunctează cu vioara sa vrăjită truda colosală a gimnastei. Rezultatul: o pildă a angajării spiritului și trupului omenesc în serviciul Frumuseții, al absolutului. Celălalt film e consacrat unui alt artist, între timp dispărut. Galin Malakciiev. Unul dintre marii sculptori bulgari. Un film portret despre acela care crede că „arta se face cu muncă, cu sentiment și cu foarte multă încredere”, că „la sfîrșit rămîne fapta”. Apoi „Levski și noi” (*Levski i nie*), un film-dezbateri în jurul ideii, de Vasil Levski, apostol al Renașterii naționale bulgare. Un film despre istorie din perspectiva prezentului. Al unui prezent în care se implică puternic și generația tînără investigată în *Disco*, peliculă gravă, responsabilă despre rosturile în societate ale noilor promoții biologice. O generație care beneficiază de un drum lung de luptă și jertfă. Un drum pe care s-au cimentat și tradițiile comune de

luptă ale bulgarilor și ale românilor. Cu cîtă acuratețe de ordin istoric — dar și sufleteș — sint surprinse acestea în filmul pe care prietena noastră Maria Blagoeva ni-l propunea ca pe o surpriză emoționantă! Căci filmul lui Ivan Danov ne introduce într-unul din cele mai importante evenimente istorice ale popoarelor din Balcani. Titlul său spune parcă de la sine totul: *Baladă despre redută*. Evocarea faptelor de la 1877—1878 este făcută de autor (și colectivul său de realizatori de la *Letopiset*) cu o implicare afectivă, remarcabilă. În plus, cu o documentare solidă, de ordin istoriografic și cultural. Revedem pagini din presa românească, însușind patriotism maselor. Reauzim vorbele pe care Mihail Kogălniceanu le-a rostit în parlamentul țării în fericita zi de 9 Mai a anului 1877. Sint panoramate pinzele lui Grigorescu, marele „reporter de război”, găzduite în Galeria Națională și în marile muzee ale țării. Ordine de zi și imagini de luptă, de înclăștare, strigătul unui copil împărțind ziare pe străzile (încă patriarhale ale) Bucureștiului: „Plevna a căzut! Osman Pașa a căzut!” Cascadele unei bucurii populare, efigiile unei naturi puternice („codru' frate cu românul”) și miracolul unic al doinelor noastre. Elogiul artei prin pana lui Alecsandri („dragii mei șoimani de munte”), un elogiu suprem adus eroismului românesc de atunci, de pe cîmpurile însingurate ale Bulgariei. Cu o iubire mare pentru țema aleasă, cu un respect suprem față de jertfele date la Plevna, Rahova, Smîrdan sau Vidin, Ivan Danov a izbutit să dea spectatorului nu numai a *Baladă despre redută*, ci și o magnetică simfonie dăruită eroismului românesc, dovedit într-o clipă de cumpănă pentru viața popoarelor din Balcani...

Plec din sala de proiecție cu ochii umeziți de emoția unică a lacrimii omagîind un drum și o opțiune în istorie a unui popor curajos și viteaz. Un popor de care nu poți să nu fii mîndru că îi aparții: poporul român. Pără-esc sala de proiecție ghidat, ca de o cometă strălucitoare de eșarfă albă, de borangic, purtată la gît de fata aceasta blondă ca un spic de griu care a învățat în România și care a îndrăgîit România. Ne luăm rămas bun — după ce Maria și Ivan mă roagă ca la plecarea spre casă să duc cu mine un dar pentru o poeză românească pe care ei o citeș și o recitesc cu sporită bucurie. Voi duce așadar cu mine acasă un măr și o floare. O floare pe care — îmi spun gazdele — mamele o așază copiilor în clipa unei despărțiri mai îndelungi — lingă tîmplă, ca un simbol verificat al norocului, al vieții și al speranței. Promit să fac un popas în casa prietenilor mei de pe strada Transilvania și să-i vorbesc Anei Blandiana despre un oraș despre care ea (frenetică și pasionată călătoreasă) știe totuși așt de puține lucruri. Dar mai bine decît mine îi vor vorbi probabil aceste daruri vegetale pe care mina mea le ține în palmă ca pe un palimpsest în care se află scrise gândurile a altor și altor poeți care, de o parte și de alta a Dunării, s-au dovedit mai puternici decît Fluviul. Căci pînă teama este mai puternică decît apa și ei au legat și vor lega două pămînturi și două popoare.

TITUS VIJEU

Sofia, la ora prezentului

Maria Blagoeva

Pe bulgărește

Prieteni,
voi mi-ați dat
mămăligă fierbinte
și n-ați uitat
să așterneți flori
și sare curată.
Cînd v-ați așezat
am priceput bine:
voi imi erați
sarea
și florile.
Prieteni,
nici o vorbă mai mult!

— București — 1970

Minunea

Tu modelezi
piatra,
lemnul

și lutul.
Obosite-ți sint miinile
în fiecare seară,
de aceea mi-e teamă
cînd le apropii
de chipul meu
să nu le urîesc
cu dragostea-mi multă.
Tu mă îmbrățișezi,
eu nu sint de lemn,
eu nu sint de piatră,
sint numai lut
din care e făcută Femeia
de un Bărbat
și nu de vreun Dumnezeu.
M-ai modelat.
Acum pot să mint
— E mult prea tîrziu! —
— mă desprind din îmbrățișare —
miine-ai de lucru,
deci, noapte bună! —
Tu zimbești:
— Mai intii sint țaran
și-abia după aceea sint sculptor...
...Și nu mă mai lași să mă duc.

Gheorghe Bogdanov

Senzație

Există un arbore
sub care ne-am întîlnit nu de mult
necrezîndu-ne ochilor că sintem alături.
De-atunci îl caut în fiecare seară la
șapte...

Îl creez
ca să nu fii prea singur,
mi-l inchipui
ca să nu fii prea trist.
Stau sub el
și privesc gînditor
la propriu-i trecut.
Curge din crengile lui o galbenă toamna
și eu știu că ești undeva pe aproape
și te mingii
gîndind
că există totuși un arbore
care ne-a văzut împreună.

Marea

La noi nu-i o asemenea glie
clipocind la picioare,

înelindu-mă cu nisip și cu valuri,
cu suflare de abur și sare.
Acolo — griul e blind și-auriu
iar sarea e doar din sudoare
și tata îi știe tot rostul,
în zori se-nțelege cu lutul:
cit îi va da și cit îi va lua.
El nu s-ar înțelege cu marea.
Dimineața,
mai înainte ca soarele să răsară
ar însămînta-o probabil...

Iarba

Se-nalță iarba, împinsă de lutul ce-o
naște
schimbînd-o în spic, în semințe, în
bucurie
și nașterea-i calmă
se-ntrece pe sine,
se-ndoaie în vînt, prin glia crăpată
îvește spre lume-al său spic.
Dar vine,
doamne, vremea cositului...

Traduceri de TITUS VIJEU

